

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2024/587
Toplantı Tarihi/Sayısı : 22.8.2024/44
Karar Numarası : 2024/783
Başvuran : D. D.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Van F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın bulunduğu Ceza İnfaz Kurumunda 22/2/2024 tarihinde infaz ve koruma memurları tarafından darp edilerek işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Bulunduğu Ceza İnfaz Kurumunda 22/2/2024 tarihinde vardiya amirine maruzatlarını dile getirmesi üzerine yaklaşık 20 infaz ve koruma memurunun kendisini darp ettiğini, eşyalarına zarar verdiğini ve kendisini sürükleyerek yumuşak odaya götürdüğünü,

b. Olayın ardından aynı gün içinde adli muayene raporu almak üzere hastaneye sevk edildiğini ve rapor aldığını,

c. Kendisine yönelik tehdit ve baskıların devam ettiğini iddia etmektedir.

3. Muhatap Van F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle; Kurumumuzun talebi üzerine başvuruda geçen olaya ilişkin kamera kayıtları ve tutanaklar ile genel adli muayene raporunun ekte yer aldığı belirtilmektedir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. Kendisinin infaz ve koruma memurlarına sözlü ve fiziki şekilde saldırdığı yönünde tutanaklarda geçen ifadelerin mesnetsiz olduğunu,

b. 22/2/2024 tarihinde kaldığı odadaki çağrı butonuna birkaç kez basarak görevli infaz ve koruma memuruna müdür ile görüşmek istediğini söylediğini ancak olumsuz cevap aldığını, başmemur ile aralarında tartışma yaşandığını ve başmemurun Kurumun müdahale ekibi ile odasına girdiğini,

c. Astım ve nefes darlığı rahatsızlıkları olduğunu, yumuşak odaya götürülürken nefes darlığı yaşadığını ve bayılmak üzere olduğunu,

ç. Bu olayın ardından Van Eğitim ve Araştırma Hastanesinde adli muayene raporu düzenlendiğini ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Hastanesine sevk edildiğini ancak sevk edildiği hastaneye götürülmek yerine ceza infaz kurumuna geri getirildiğini,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

d. Aynı gün saat 13:10 sularında infaz ve koruma memurlarının odasına gelerek kendisine hastaneye götürüleceğini bildirdiğini, bunun üzerine 3 adet sağlık raporu ile 1 adet savcılığa hitaben yazmış olduğu dilekçeyi Kurum Müdürüne vermek üzere yanına aldığı,

e. Hastaneye sevk edilmek üzere odadan çıkarıldıktan sonra başmemurla görüşmek üzere başmemur odasına getirildiğini ve başmemur tarafından tehdit edildiğini, kendisinden korkmadığını söylemesi üzerine hastaneye sevkini iptal edilerek odasına getirildiğini,

f. Tüm bu yaşananlara dayanamayarak birden fazla ilacı aynı anda içtiğini,

g. Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğu süre zarfında iyi halini bozmadığını ve herhangi bir disiplin cezası almadığını iddia etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinde yer alan düzenleme şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz..."

6. 20/4/2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. Mezkur Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'nci maddesine göre; "*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*"

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun (TİHEK) amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. TİHEK, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) uyarınca ulusal önleme mekanizması görevini üstlenmiştir. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesiyle; TİHEK'e İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevini yapmak,

özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek görevleri verilmiştir. Bu çerçevede OPCAT'in getirdiği yükümlülük gereği ulusal önleme mekanizması görevini üstlenen TIHEK işkence ve kötü muamele yasağının ihlali iddiası içeren başvuruları inceleyebilmektedir.

11. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7'nci maddesi şöyledir:

“Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz.”

12. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) “İşkence yasağı” başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muamelelere tabi tutulamaz.”

13. Anayasa'nın 17'nci maddesinde herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı güvence altına alınmıştır. Mezkûr maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmış, üçüncü fıkrasında da kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağına, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza veya muameleye tabi tutulamayacağına yer verilmiştir.

14. Yukarıda belirtilen normlar çerçevesinde işkence ve kötü muamele yasağı, ulusal ve uluslararası insan hakları metinlerinin en temel hükümlerinden biri olup devletin alıkonulmuş kişilere işkence, zalimane, gayriinsani ve küçültücü muamele veya ceza uygulayamayacağını ifade etmektedir.

15. İşkence ve kötü muamele yasağı kapsamında devletin negatif ve pozitif olmak üzere iki çeşit yükümlülüğü bulunmaktadır. Devletin negatif yükümlülüğü bireyleri işkence, gayriinsani veya aşağılayıcı muameleye ya da cezaya tabi tutmama sorumluluğunu içermektedir.

16. Kötü muamele iddiasının devlete yüklenen yükümlülüklerden yararlanabilmesi için uygun delillerle desteklenmesi, bu delillerin yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere dayanması beklenmektedir. Ayrıca delillerin elde edilme sürecinde ilgililerin tutumları da dikkate alınmalıdır (Anayasa Mahkemesi (AYM), *Cezmi Demir ve Diğerleri*, B.No: 2013/293, 17/7/2014, para. 95).

17. Bunun yanı sıra bir eylemin kötü muamele olarak nitelendirilebilmesi için asgari ağırlık eşiğini aşmış olması gerekmekte olup bu eşik mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etmenler ile muamelenin süresine, fiziksel ve ruhsal etkilerine bağlı olarak her somut olayda ayrıca değerlendirilmelidir (AYM, *Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, para. 23).

18. Somut olayda başvuran, 22/2/2024 tarihinde bulunduğu Ceza İnfaz Kurumunda kaldığı bloktaki vardiya amirine maruzatlarını dile getirmesi üzerine yaklaşık 20 infaz ve koruma memurunun kendisini darp ettiğini belirterek işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini iddia etmektedir.

19. Başvuru kapsamında 6701 sayılı Kanun uyarınca muhatap Van F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden başvuranın ... No.lu odadan yumuşak odaya götürülene kadar geçtiği koridorları içeren güvenlik kamerası kayıtları, başvuranın iddia ettiği olaya ilişkin tutanaklar ve olay sonrasında başvuranın sağlık muayenesi sonucunda hazırlanan adli muayene raporu talep edilmiştir. Müdürlük, 1/4/2024 tarihli ve ... sayılı görüş yazısı ile istenen tüm bilgi ve belgeleri Kurumumuza iletmiş ayrıca bir değerlendirme sunmamıştır.

20. Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün başvuru konusu olaya ilişkin gönderdiği kamera kayıtları incelenmiş olup söz konusu kayıtlarda 22/2/2024 tarihinde sabah saatlerinde başvuranın odasının kapısında bulunan mazgal aracılığıyla üç infaz ve koruma memuruyla konuştuğu ve dilekçelerini uzattığı, memurların dilekçeyi almayarak mazgalı kapatmaya çalıştığı ancak başvuranın izin vermediği, bunun üzerine 8-10 infaz ve koruma memurunun başvuranın odasına girdiği ve yaklaşık bir dakika sonra başvuruları elleri arkasında birleştirilmiş şekilde odadan çıkardıkları, başvuranın kaldığı ... numaralı

odadan ...-Tek/... numaralı süngerli odaya kadar yaklaşık on dakikada götürüldüğü, bu süreçte başvuranın kendisini zaman zaman yere bıraktığı, bu durumda infaz ve koruma memurlarının zor kullanarak başvurunu kaldırdığı, başvuranın yumuşak odaya alınmasından sonra astım ilacının kendisine verildiği ve başvuranın da ilacı kullandığı görülmüştür.

21. Yine kamera kayıtlarından, başvuranın yaklaşık yarım saat sonra yumuşak odadan çıkarıldığı ve genel adli muayene raporu almak üzere doğrudan hastaneye sevk edildiği, bu süreçte kendisine infaz ve koruma memurlarının eşlik ettiği ancak herhangi bir fiziksel müdahalede bulunmadığı anlaşılmaktadır.

22. Muhatap Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün kamera kaydında görülen müdahaleye ilişkin Kurumumuza gönderdiği tutanakta başvuranın 22/2/2024 tarihinde hastaneye sevkini gerçekleştirip gerçekleştirilmeyeceğini sorması üzerine kendisine bilgi verildiği, bunun üzerine başvuranın odasında bulunan çağrı ziline defaatle basarak hastaneye sevk edilmezse sorun çıkaracağını söylediği, dilekçesinin ertesi gün sabah sayımında alınacağını kendisine bildirilmesine rağmen agresif tavırlarına devam ettiği ve kendisine zarar vermeye başladığı, başvuranın sakinleşmemesi üzerine gerekli güvenlik önlemleri alınarak odasından alındığı ve ...-Tek/... numaralı yumuşak odaya götürüldüğü, sakinleşmesinin ardından ise adli muayene raporu alınmak üzere hastaneye sevk edildiği bildirilmektedir.

23. Olayın ardından başvuran hakkında düzenlenen 22/2/2024 tarihli ve ... numaralı geçici adli rapor incelenmiş olup raporda “*Vitalleri stabil genel durumu iyi olan hastanın boyunda kızarıklığı sol dirsekte hassasiyeti mevcuttu. Eklem hareket kısıtlılığı yok, onun dışında fm (fibromiyalji) normal. BTM (Basit Tıbbi Müdahale) ile giderilebilir. Hayati tehlike yoktur.*” tespitinin yapıldığı görülmüştür.

24. Başvuran; aynı gün öğle saatlerinde infaz ve koruma memurlarının odasına gelerek hastaneye sevk edileceğini kendisine bildirdiğini, bunun üzerine sevk edilmeden önce Kurum Müdürüne vermek için 3 sağlık raporu ile savcılığa hitaben yazmış olduğu bir dilekçeyi yanına aldığını ancak odadan çıkarıldıktan sonra başmemur odasına getirildiğini ve başmemur tarafından tehdit edildiğini, kendisinden korkmadığını söylemesi üzerine hastaneye sevkini iptal edilerek odasına geri götürüldüğünü iddia etmektedir.

25. Başvuranın ikinci iddiasına ilişkin kamera kayıtları incelendiğinde, başvuranın odasından bahsettiği dilekçe ve raporlar ile çıktığı, kendisine refakat eden infaz ve koruma memurları ile bir odanın önünde durduğu ve başmemur ile birkaç dakika konuştuğu, daha sonra ise elleri arkasında birleştirilmiş bir şekilde odasına geri götürüldüğü görülmüştür.

26. Olaya ilişkin tutulan tutanakta başvuranın dilekçeleri ile hastaneye gitmek istediği, kendisine dilekçelerini ertesi gün sabah sayımında ilgili memura teslim etmesi gerektiği ifade edilmesine rağmen ısrarcı olduğu, başmemura ve vardiya sorumlusu infaz ve koruma memurlarına yüksek ses ve agresif tavırlar içinde “*Ben dilekçelerle hastaneye gideceğim, bu kurumu onlara şikayet edeceğim, beni engellemeye kalkmayın, sakın bana engel olmayın, başkanlar, sonu iyi olmaz.*” şeklinde beyanlarda bulunmasının ardından infaz ve koruma memurları tarafından odasına götürüldüğü belirtilmektedir.

27. Bu olayın ardından aynı gün saat 14.30 sularında başvuranın kendisine daha önceden reçete edilen birden fazla ilacı içtiği ve çağrı butonuna basarak infaz ve koruma memurlarına durumu haber verdiği, bunun üzerine başvuranın odasından çıkarılarak hastaneye sevk edildiği ve tedavi gördüğü tutulan tutanaktan anlaşılmıştır.

28. 29/12/2004 tarihli ve 25685 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un “*İnfazda temel ilke*” başlıklı 2’nci maddesinde ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamayacağı belirtilmektedir.

29. Bununla birlikte mezkur Kanun'un "Yönetim tarafından alınabilecek tedbirler" başlıklı 49'uncu maddesinin ikinci fıkrasında ise "Kurumun düzeninin ve kişilerin güvenliklerinin ciddi tehlikeyle karşı karşıya kalması hâlinde, asayiş ve düzeni sağlamak için Kanunda açıkça belirtilmeyen diğer tedbirler de alınır." hükmü haizdir.

30. Benzer şekilde Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Güvenlik ve gözetim servisi" başlıklı 10'uncu maddesinin sekizinci fıkrasında infaz ve koruma başmemuru ile infaz ve koruma memurunun yasaya veya düzenlemelere dayalı bir emre karşı aktif veya pasif fiziki direnme gibi olaylar halinde kurum en üst amirinin izni ile gerektiği kadar zor kullanabileceği belirtilmektedir. Nitekim AYM de ceza infaz kurumu personelinin ceza infaz kurumlarında güvenliği ve disiplini sağlamak için temel hak ve özgürlüklere saygı çerçevesinde daha geniş takdir yetkisine sahip olduğunu vurgulamaktadır (AYM, Cihan Koçak, B.No:20:2014/12302, 21/9/2017, para. 61).

31. Tüm bu olay örgüsü sunulan deliller ve yukarıda özetlenen devletlerin negatif yükümlülüğü ve ceza infaz kurumlarında zor kullanma yetkisi kapsamında değerlendirildiğinde; başvuranın sabah sayımı sonrasında dilekçelerini teslim etmek için Ceza İnfaz Kurumu personeli ile tartıştığı ve mazgalın kapatılmasına engel olduğu, bunun üzerine Ceza İnfaz Kurumundaki müdahale biriminin başvurana müdahalede bulunarak sakinleşmesi için başvurayı yumuşak odaya götürdüğü, yumuşak odada yaklaşık yarım saat tutulduğu ve hemen ardından genel adli muayene raporu almak üzere doğrudan hastaneye sevk edildiği, alınan adli muayene raporunda ve kamera kayıtlarında kayda değer bir olgunun tespit edilemediği, dolayısıyla başvurana yönelik kullanılan kuvvetin makul ve ölçülü olduğu düşünülmektedir. Yine kamera kayıtlarından başvuranın öğleden sonra hastaneye sevk edileceği sırada dilekçelerini odadan çıkarmak konusunda ısrarcı olduğu, Ceza İnfaz Kurumu personelinin dilekçelerini ertesi gün sabah sayımında teslim edebileceği yönünde kendisini ikna etmeye çalıştığı ancak başvuranın ısrar etmeye devam ettiği, bunun üzerine sevk iptal edilerek başvuranın odasına geri götürüldüğü, bu esnada başvurana fiziksel bir müdahalede bulunulmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla söz konusu olaylar bağlamında asgari eşğin aşılmadığı, işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

22/8/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye